

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katja Čevnik

**Analiza stilističnih značilnosti hitov na  
lokalnem komercialnem radiu: primer Radia  
Laser**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katja Čevnik

mentor: doc. dr. Peter Stankovič

**Analiza stilističnih značilnosti hitov na  
lokalnem komercialnem radiu: primer Radia  
Laser**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

## **Analiza stilističnih značilnosti hitov na lokalnem komercialnem radiu: primer Radia Laser**

Popularna glasba je del popularne kulture, ki je globalno razširjena. Pojem popularne glasbe je zelo širok in posredno ali neposredno zadeva veliko različnih družbenih področij. Zaradi te vseprisotnosti se ji v sodobnem svetu težko izognemo. Danes nas najpogosteje asociira na zabavo, druženje, potrošnjo, množične medije, industrijo, popularnost in podobno. Množični mediji imajo veliko moč, da vplivajo na poslušalce. Pomemben medij, ki glasbo približuje množicam, je radio. Večina radijskih postaj je zasnovana glasbeno in njihovo identiteto določajo glasbene zvrsti, ki jih predvajajo.

Delo je sestavljeno iz dveh delov, teoretičnega in analitičnega. V teoretičnem delu so predstavljeni teoretski okvirji popularne glasbe, popularnih skladb in glasbe na radiu. V analitičnem delu pa je podrobneje predstavljenih petnajst skladb, ki so bile v letu 2008 največkrat predvajane na lokalnem komercialnem radiu Laser. Stilistične značilnosti, na katerih je poudarek v analizi, so žanr, forma in besedilo. Iz analize je razvidno, da so skladbe, ki so hiti, večinoma pop pesmi, z ljubezensko tematiko besedil in klasično formo.

Ključne besede: popularna glasba, popularna skladba, hit, radio, forma.

## **An analysis of stylistic characteristics of hits on the local commercial radio: study of Radio Laser**

Popular music is a part of popular culture which is global wide. The concept of popular music is very broad and deals with many different social aspects, directly or indirectly. Since it is present everywhere, we can hardly avoid it in the contemporary world. Most often, it reminds us today of parties, socializing, consumption, mass media, industry, popularity, and the like. Mass media has great power to influence listeners. Radio is an important medium which brings music to the crowds. Most radio stations are based on music, and the type of music they play defines their identity.

Diploma is made of two parts, theoretical and analytical. The theoretical framework of popular music, songs, and radio music is presented in the theoretical part. The analytical part, on the other hand, consists of a detailed presentation of fifteen songs, which were most frequently aired on the local commercial radio Laser in 2008. The stylistic characteristics, which are emphasized in the analysis, are genre, form, and text. The analysis shows that the songs which are hits are predominantly pop songs with a love theme and a classical form.

Key words: popular music, popular song, hit, radio, form.

## KAZALO

|       |  |    |
|-------|--|----|
| 1     | UVOD                                     | 5  |
| 2     | POPULARNA GLASBA                         | 6  |
| 2.1   | ZGODOVINA POPULARNE GLASBE               | 9  |
| 2.2   | POPULARNA GLASBA KOT KULTURNA INDUSTRIJA | 10 |
| 3     | POPULARNA SKLADBA                        | 10 |
| 3.1   | DIMENZIJE POPULARNE SKLADBE              | 10 |
| 3.1.1 | BESEDILA                                 | 11 |
| 3.1.2 | RITEM                                    | 11 |
| 3.1.3 | MELODIJA                                 | 11 |
| 3.2   | FORMA                                    | 12 |
| 3.3   | ŽANRI V POPULARNI GLASBI                 | 15 |
| 4     | GLASBA NA RADIU                          | 19 |
| 4.1   | RADIO LASER                              | 21 |
| 5     | ANALIZA PESMI                            | 22 |
| 6     | UGOTOVITVE                               | 29 |
| 7     | ZAKLJUČEK                                | 31 |
| 8     | LITERATURA                               | 32 |

# 1 UVOD

Le malo je ljudi, ki se jih glasba vsaj nekoliko ne dotakne. Moč glasbe je raznolika in ljudje se nanjo odzovejo na različne načine. Nekaterim pomeni predvsem nagoni, vznemirljiv zvok, po katerem plešejo ali premikajo telo. Drugi jo poslušajo zaradi sporočila ali se intelektualno lotevajo njene oblike in strukture, cenijo njene oblikovne vzorce ali izvirnost. Skoraj pa ne najdemo človeka, ki ga neka vrsta glasbe ne bi ganila. Glasba obsega celo lestvico čustev: v nas lahko sproža veselje ali žalost, nostalgijo ali odločnost, določena glasba nas lahko tako prevzame, da pozabimo vse drugo. Deluje na podzavest, ustvarja ali spodbuja razpoloženje in priključuje globoke spomine.

Poslušanje glasbe je ena izmed najpomembnejših dejavnosti za sprejemanje, doživljanje in razumevanje glasbenih vsebin. Ker je glasba zvočni fenomen, jo moramo znati poslušati zavestno, pozorno in z dojemanjem. Danes je največja težava pri poslušanju glasbe, katere bistvo je obilica raznovrstnosti, zasičenost z njo. S pojavom medijev se je razširila v vsak kotiček našega življenja.

Glasbeni trg ponuja različno glasbo: kakovostno, umetniško vredno, zahtevno in seveda po drugi strani nekakovostno, nezahtevno, torej trivialno glasbo. Dejstvo je, da se v medijih pojavlja v večji meri le zabavna, popularna glasba. Današnji družbeni prostori so polni glasbe "najbolj zabavnih", "najbolj popularnih", "najbolj uspešnih" glasbenikov, s katerimi je možno napolniti radijske, televizijske in druge programe. Mediji imajo zaradi odmevnosti velik pomen pri oblikovanju glasbenega okusa poslušalcev.

Kakšna mora biti popularna skladba, da sploh dobi ta naziv? Mora ustrezati kakšnim kriterijem ali je lahko vsaka skladba potencialna uspešnica? Namen moje diplomske naloge je ugotoviti, kakšno glasbo vrtijo na lokalni komercialni radijski postaji, katere pesmi so hiti (uspešnice) in ali ustrezajo dimenzijam popularne skladbe na podlagi analize besedil, žanra in forme. Moje raziskovalno vprašanje je torej, **kakšne so stilistične značilnosti hitov na lokalnem komercialnem radiu**. Na podlagi lestvice največkrat predvajanih

pesmi na radiu bom analizirala 15 najpopularnejših pesmi iz leta 2008, v kateri žanr spadajo, kakšna so njihova besedila in forma skladb. Ugotovitve bom predstavila na koncu diplomskega dela.

## **2 POPULARNA GLASBA**

Na vprašanje, kaj je glasba, ljudje različno odgovarjajo. Nekateri skušajo biti strokovni in pravijo, da je glasba zaporedje zvočnih valov. Toda to nastane tudi, če z nohti praskamo po tabli, česar večina ne bi opisala kot glasbo. Lažje vprašanje bi morda bilo, kaj ni glasba, čeprav bi bili odgovori ravno tako različni. Za nekatere so zvoki, ki jih ustvarja heavy metal skupina, glasba, medtem ko drugi menijo, da so le zelo ojačan hrup. Rock glasbo iz petdesetih in šestdesetih let 20. stoletja, pesmi glasbenikov, kot so Buddy Holly, Jerry Lee Lewis, Beatles in Rolling Stones, so najstniki oboževali, večina njihovih staršev pa jo je odpravila kot neznosen hrup (Wade-Matthews in Thompson 2006, 12).

Glasba je bila vedno povezana z družbenimi dogajanjem, lahko je bila tudi kolektivni simbol. Celo glasbila so bila socialno umeščena: trobenta je nekoč simbolizirala mesto, rog pa vas, v renesansi so ločili plebejske in gosposke instrumente. Opera seria je bila povezana z aristokracijo, opera buffa s porajajočim se meščanstvom, črncem v Združenih državah Amerike je bila glasba sredstvo boja za pravice. Glasba vedno spremlja tudi vojne in revolucije. Glasba je bila in je kulturni in družbeni simbol (Pirc 2005, 97). V 19. stoletju je bila glasba namenjena vse številčnejšemu občinstvu, s širjenjem, sploh z množičnimi mediji, pa se je tudi vse bolj komercializirala.

Termin "popularno" ima zelo dolgo, čudno ter zapleteno zgodovino. Pojem se je namreč skozi čas nenehno modificiral in je v začetku imel popolnoma drugačen pomen kot npr. danes. Tako je od svojega nastanka kakšna tri stoletja veljal za negativen pojem, ki pomeni nekaj nizkotnega, bazičnega, nekaj za običajne ljudi, konec 18. stoletja je začel pomeniti "razširjeno", konec 19. stoletja pa je le začel dobivati bolj pozitiven pomen. V 20. stoletju se pod vplivom demokratičnih

ideologij pojem "popularno" še vedno povezuje z nečim, kar je namenjeno nižji klasi, vendar tokrat v pozitivnem smislu. Danes je "popularno" vse prej kot prepuščeno slučaju, saj je že dolgo tudi predmet znanstvenega preučevanja na številnih svojih področjih (Senčar 2005, 7).

Popularno glasbo je težko definirati. Angleški muzikolog Richard Middleton (2002) tako pravi, da lahko ustrezno definicijo iščemo kar med štirimi vrstami. Skozi zgodovino preučevanja popularne glasbe se namreč oblikujejo štirje pristopi, pri čemer vsak poda svojo definicijo, ki pa nobena ni popolnoma zadovoljiva. Prvi pristop predstavljajo *normativne definicije*, ki popularno glasbo označujejo za inferiorni tip, kar pomeni, da temeljijo le na kriteriju arbitrarnosti. Drugi pristop predstavljajo *negativne definicije*, ki skušajo razmejiti "folk" in "popularno" ter "popularno" in "resno", kar pa ni ustrezno. Resna glasba je namreč vedno veljala za kompleksno in zahtevno, popularna pa za preprosto, dostopno, lahko, kar jo je hitro označilo za manj vredno in podrejeno klasiki. *Sociološke definicije* zatrjujejo, da je popularna glasba izdelana za posebno družbeno skupino; glavna napaka takega pristopa je, da se glasbeno področje ter razredna struktura obravnavata ločeno, čeprav le skupaj lahko tvorita realno sliko diskurza v popularni glasbi. Četrty pristop, *tehnološko-ekonomske definicije*, predpostavlja, da je popularna glasba razsejana s strani množičnih medijev, da so metode množične razširjenosti vplivale na vse oblike glasbe ter da je vsaka izmed njih obravnavana kot koristna stvar (Middleton 2002, 4).

Theodor Adorno, nemški sociolog frankfurtske šole, v svojem delu Uvod v sociologijo glasbe (1986) postavi temelje, s katerimi se klasična glasba lahko uveljavi kot edina glasba, ki je vredna v umetniškem smislu. Označil jo je za polno kompleksnosti, univerzalnosti, avtonomnosti ter predvsem originalnosti in s tem načrtno vzorce za umetniško vrednotenje glasbe nasploh, na drugi strani pa je popularno glasbo izpostavil ostri kritiki in jo označil kot glasbo brez vseh prej naštetih vrednostnih elementov (Adorno 1986, 38–57). Adorno govori tudi o t.i. lahki glasbi, h kateri sodi vse od musicala do filmske glasbe, katere prototip je šlager<sup>1</sup>. Kot glavno razliko med šlagerjem in resno glasbo navaja pravilo, kjer

---

<sup>1</sup> šlager – prvič se pojavi okoli leta 1880 na Dunaju in sprva pomeni oznako za vsakršno, publiko priljubljeno, udarno skladbo (zlasti popevko) kakršnekoli umetniške vrednosti. Kasneje se z

se morata melodija in pesem šlagerja strogo držati striktnne sheme, medtem ko ima pri resni glasbi komponist možnost ustvarjati bolj svobodno ter predvsem avtonomno (Adorno 1986, 43).

K slabemu slovesu zabavne glasbe doprinese tudi dejstvo, da se jo zaradi njene potrebe po prodajanju neizprosno kontrolira, kar v njeni fizionomiji prebudi občutek vulgarnosti. Kar zadeva publiko zabavne glasbe, je ta že zdavnaj podlegla njeni manipulaciji, zaradi imanentnega ustroja, ki ga le-ta vsebuje, tako da poslušalci postanejo žrtve, kjer zabavna glasba etablira sistem pogojnih refleksov. Torej se zabavna glasba ne meri po ničemer drugem kot po svojem socialnopsihološkem efektu, vendar se znajde v dilemi. Na eni strani mora doseči poslušalca, vzbuditi pozornost z neko posebnostjo, na drugi strani pa ne sme onkraj vajenega, da ga ne odbije. Proizvajalec lahke glasbe mora tako biti sposoben izravnave tega protislovja, torej napisati nekaj, kar se vtisne in je hkrati vsem znano, banalno (Adorno 1986, 44–57). Adorno pri tem omenja standardizacijo, ki pomeni nek vzorec, po katerem so narejene pesmi v popularni glasbi. Glasba je taka tudi zaradi zahtev trga, ki narekuje, da mora biti vse standardizirano. Ker pa ljudje ne morejo poslušati vedno istih stvari, se vpeljejo neke minimalne razlike (kvazi individualizacija), dodajajo se majhni presežki, ki dosežejo, da stvari izgledajo drugače. Tudi poskusi psevdoindividualizacije so pravzaprav že standardizirani.

Ko so Andréja Previna<sup>2</sup> nekoč vprašali, kakšna je razlika med klasično in popularno glasbo, je odgovoril, da ne obstaja klasična in popularna glasba, ampak samo dobra ali slaba glasba (Wade-Matthews in Thompson 2006, 12).

---

njim označujejo lahkotne glasbene ter tekstovno nezahtevne skladbe, skomercializirane v svojem nastanku in popularizaciji.

<sup>2</sup> Andre Previn, roj. 1929 – dirigent, skladatelj in pianist, ki je prejel številne nagrade in častne nazive za svoje ustvarjanje.

## 2.1 ZGODOVINA POPULARNE GLASBE

Zgodovina popularne glasbe sega v petdeseta leta prejšnjega stoletja, ko se je črnska glasba preoblikovala za moralno belo publiko, nastal je rock'n'roll. To je bila "glasba množic", ki je s svojo dostopnostjo dopuščala mladini, da v njej neomejeno uživa in jo celo sama izvaja, kar je doprineslo k nastajanju pravega vala novih glasbenih skupin. Velik pomen v petdesetih letih gre pripisati t. i. kantavtorjem, na čelu z Elvisom Presleyjem. Razvoj popularne glasbe se je nadaljeval v šestdesetih letih, ko so prevlado na glasbenem prizorišču dobili britanski glasbeniki, ki so na površje prihajali v dveh valih – v prvem so se uveljavili The Beatles, v drugem ostrejši in bolj rockovski The Rolling Stones, The Who, The Kinks ipd. Vzporedno s tem pa so svoje mesto med glasbeniki utrjevali kantavtorji, v tem obdobju je bil še posebej pomemben Bob Dylan, ki je s svojimi besedili postavil nove standarde v popularni glasbi ter vplival na razvoj številnih, predvsem rockovskih zvrsti. V začetku sedemdesetih se rock in pop začneta še bolj oddaljevati, čeprav pop išče navdih ravno pri rocku. Razvije se t.i. glam rock, čigar predstavniki so David Bowie in The Queen. V sedemdesetih pa sta svoj razcvet doživela tudi evropop in disko glasba (Abba, Donna Summer, The Bee Gees). Popularno glasbo osemdesetih let so v Ameriki neposredno izoblikovali trije dogodki: napredek tehnike, nastanek MTV-ja in videospotov ter nepreklicno zabrisana meja med črnsko in belo glasbo. V veljavo vstopi izdelan plesni pop (Michael Jackson, Madonna, Prince ipd.). V Angliji se razvijejo nove pop smeri, temelječe na punku, spevnih melodijah in z elektronskim pridihom (Blondie, The Police, Duran Duran). V devetdesetih letih se je razvil t. i. umetni pop (Madonna, Kylie Minogue), kot nasprotje temu se je razvil britpop (Blur, Oasis), rockerji pa razvijejo mehkejši zvok (Nirvana, U2, R. E. M.). vzniknila je tudi hip hop glasba (Public Enemy, Ice-T, Eminem). Razvije se tudi plesna glasba s podvrstami (house, trance, techno) in elektronska glasba (Dister 1996; Alfonso in drugi 2004; Senčar 2005).

## **2.2 POPULARNA GLASBA KOT KULTURNA INDUSTRIJA**

Popularna glasba ni nekaj, kar je v celoti povezano s produkcijo, ampak tudi s pomenom, diskurzom. Prvi, ki je uporabil izraz *kulturna industrija*, je bil Adorno. Ta izraz se nanaša na institucije v družbi, ki se ukvarjajo z značilnimi načini produkcije in organizacije industrijskih korporacij. Slednje proizvajajo in razširjajo simbole v obliki kulturnih dobrin in storitev, nenazadnje tudi koristi (Shuker 1997, 33). Take industrije stremijo k nenehnemu deležu na trgu in ustvarjanju novih produktov. V primeru založb v popularni glasbi sta kreiranje in promocija novih produktov navadno zelo draga, reprodukcija pa relativno poceni.

Kulturne industrije, s tem tudi popularna glasba, so vpete v tekmo za oglaševalski dohodek, čas potrošnikov in kvalificirano delovno silo. Popularna glasba je zelo komercialna in ujeta v sfero tržne ekonomije. Pri glasbeni industriji je na eni strani skrb za povečanje dobička, na drugi pa vseskozi ponujanje potrošniku nečesa novega. Potrebno se je tudi zavedati, da moramo o glasbeni industriji vedno razmišljati kot o prepletu različnih institucij, praks in postopkov (Toynbee 2000, 19).

## **3 POPULARNA SKLADBA**

### **3.1 DIMENZIJE POPULARNE SKLADBE**

Dolgo časa je popularna skladba, kot sestavni del popularne glasbe, bila deležna znanstvene nezavzetosti, razprave na tem področju pa so se vodile o številnih drugih manj pomembnih temah. Šele nedavno, sredi devetdesetih let, je bila popularna skladba spoznana za avtonomno umetniško obliko, s svojimi lastnimi estetskimi pravili in kot takšna naravnana h komunikaciji. S tem popularna skladba postane oblika glasbenega izraza in se tudi osvobodi pritiska inštrumentalne in klasične glasbe, ki ga je vlekla skozi svojo zgodovino.

Znanstvena javnost se danes enoglasno strinja, da je popularna skladba sestavina besedila, ritma in melodije (Senčar 2005, 39).

### 3.1.1 BESEDILA

Da je besedilo pomembno, kaže dejstvo, da se je izredno malo število instrumentalnih pesmi uspelo uvrstiti na lestvice. Besede so pri popularni glasbi pomembne v smislu zvočnih učinkov in čeprav poslušalci ne spremljajo vedno besedila, so zelo pozorni na njegove neverbalne ali celo glasbene elemente. Besedila so danes sprejeta kot integralni del kreativnega procesa v popularni glasbi. Morda se obravnavajo preveč enostavno, se preučujejo neodvisno od glasbenega konteksta, kar lahko vodi v napačne interpretacije pomena posameznih pesmi.

V popularnih skladbah ima tekstopisec na voljo zelo pestro izbiro različnih tem, kot tudi tehnik, s katerimi se izraža. Besedila popularne glasbe so tako refleksija človeškega vsakdana. Najbolj pogosto je izražanje v prvi osebi, pogosta je tudi t. i. narativna tehnika, kjer je tekst v pesmi pravzaprav zgodba, ki jo lahko pripovedujemo iz različnih zornih kotov (Shepherd v Horner in Thomas 1999).

### 3.1.2 RITEM

Ritem je zelo pomemben element popularne glasbe. Nasprotno od klasične glasbe, kjer tolkala le redko beležijo vsak udarec, so pri popularni glasbi udarci zelo jasni in poudarjeni, kar je do neke mere posledica njene tesne naveze s plesom. V popularnih skladbah nam ritmični vzorci nakazujejo emocionalni občutek različnih tipov pesmi (Rooksby 2004, 74).

### 3.1.3 MELODIJA

Melodijo lahko definiramo kot niz not, ki vsebuje različne tone, od nizkih do visokih. V popularni glasbi jo navadno ločimo na glavno, ki jo izvaja pevec, in na spremljevalne melodije, ki jih pojejo spremljevalni vokali (Senčar 2005, 42).

### 3.2 FORMA

Lahko se strinjamo, da je današnja popularna glasba res enostavna ter lahko razumljiva, vendar se moramo vprašati, če je takšna prav zaradi forme. O formi v popularni glasbi ni bilo dosti povedanega, vsaj na znanstveni ravni ne, mogoče prav zato, ker je enostavna in ne hlepi po posebni znanstveni razlagi, mogoče pa je le neupravičeno pozabljena v gneči ostalih, že dodobra raziskanih fenomenov glasbe (Senčar 2005, 5).

Senčar pravi (2005, 44), da forma in vsebina predstavljata dva osnovna pola, okrog katerih se vrtijo vse diskusije o umetniških delih. Forma naj bi pokrivala vedenje o obliki strukture umetniškega dela, medtem ko vsebina pomeni njegovo substanco, pomen, ideje, vse, kar je v delu ekspresivnega. Glavno Adornovo stališče (1986, 43–57) pa predpostavlja, da so vsi aspekti glasbene forme, torej celotna struktura pesmi, melodični razpon, vrsta pesmi ter harmonski razvoj v pesmi, odvisni od že obstoječih norm in predpisov, tako da imajo status, ki je podoben pravilom. Kot takšna je forma popularne glasbe predvidljiva in poznana poslušalcem, čeprav posamezne pesmi pogosto razpolagajo z velikim številom različnih detajlov, kar pa nikakor ne vpliva na samo formo. Adorno nam torej govori o izrazito predvidljivi, shematski formi popularne glasbe, ki naj bi bila v službi glasbene industrije in skušala doseči številne neizobražene poslušalce, na drugi strani pa zanj sama formulaična kvaliteta takšne glasbe vodi v pasivnost.

Popularne pesmi so sestavljene iz več delov, ki jih delimo na primarne in sekundarne. Primarni deli so kitica, "bridge" in refren, sekundarni pa "intro", "outro" in številne inštrumentalne solaže, prehodi, riffi, ki predstavljajo prehode med primarnimi deli pesmi. V popularni skladbi so deli razporejeni v nekakšnem logičnem sosledju, kar je tudi predpogoj za enostavnost forme. Vse dele in njihove vloge v svojem delu lepo opiše Rooksby (2000, 64–71):

Začetek pesmi navadno predstavlja uvod, ki ima več funkcij, med drugim tudi vpeljuje ritem v pesem in odreja stil ter vzdušje. Uvodov lahko ločimo več vrst, odvisno od načina, na katerega so zaigrani. Najpogostejši so kitarski uvodi, popularni so tudi bobnarski ubodi, predvsem v plesni glasbi. Drug način uvodov

v popularni glasbi pa predstavljajo vokalni uvodi, ki dostikrat niti niso zapeti, ampak so izvedeni z žvižganjem ali z izgovorjeno frazo.

Za samo pesem je dosti bolj pomembna kitica, saj se izvajalec izrazi skozi besedilo ter poda situacijo in stil. Večji pomen lahko kiticam pripišemo tudi zato, ker že vsebujejo neko notranjo strukturo, ki je del forme celotne skladbe. Kitica ni vedno pravilno in simetrično določena; ena od oblik asimetrije nastane, ko na koncu dodamo še nekaj taktov, tako da pevec lahko doda še nekaj besedila. Takšni podaljški lahko imajo velik učinek, ker s tem razbijejo monotonijo.

Refren je ponavadi tisto, kar večina poslušalcev sliši, je tisto, kar prezentira in v končni obliki tudi proda samo skladbo. Glasbeno gledano je refren tisto, kjer najdemo zanko, zaradi not, ki so izbrane natanko tako, da nas kličejo po ponovnem poslušanju. Zanka kot sestavni del refrenov v popularni glasbi tukaj pomeni melodijo ali harmonsko frazo, ki si jo lahko zapomnimo, poleg tega pa je le-ta v refrenu dodatno podkrepljena s spremljevalnim vokalom, riffom ali ritmom, tako da ima še večji učinek. Tudi besedilo v refrenu mora doseči osnovno, temeljno misel.

Včasih se kot vezni člen med kitico in besedilom pojavi še pred-refren, ki stopnjuje napetost do refrena.

V trenutku, ko dosežemo refren in s tem nekakšen vrhunec same skladbe, moramo nakazati na nadaljevanje pesmi. Večja kot je razlika v tempu ali harmoniji med kitico in refrenom, toliko večja je potreba po prehodu, ki poveže ta dva glavna dela skladbe. Najbolj tipičen vezni del je "bridge" oz. most.

Konec pesmi se v glasbenem žargonu imenuje "coda". V popularnih skladbah je dokaj pogost način zaključkov imenovan "fade out", kar pomeni, da se zadnji refren v svojih številnih ponavljanjih igra vse tišje in na koncu popolnoma utihne, kar je še posebno učinkovito v smislu večno trajajočega glasbenega dela. Če konec pesmi ni narejen na tak način, se navadno konča s ključnim, nosilnim akordom. Zaključek je lahko po svoji obliki tudi podoben uvodu, kjer so zlasti pogosti dolgi inštrumentalni deli.

Različni tipi forme v popularni glasbi nastanejo, ko sestavimo skupaj posamezne dele pesmi na različne načine. V popularni glasbi razlikujemo pet tipov forme:

- forma, ki črpa iz dediščine ljudskih pesmi: taka forma ne uporablja vseh delov popularne skladbe, navadno le enega, npr. kitico ali refren, ki se izvaja na neko osnovno, enostavno sekvenco akordov;
- klasična forma: praviloma vsebuje vse tri dele (kitica, refren, bridge), ki tvorijo linearno glasbeno obliko, vendar je znotraj nje možno veliko število različnih variacij. Najpogostejša struktura pesmi: *intro-kitica-refren-kitica-refren-bridge-refren-coda* ali *intro-kitica-refren-kitica-refren-bridge-kitica-refren-coda*; včasih na začetku tudi refren;
- "groove song": glavna značilnost te forme je dokaj poenostavljena harmonska zasnova in gradi na ritmu;
- rock opera: struktura takšnih pesmi je skoraj bližje kakšnemu klasičnemu delu kot popularni skladbi. Za takšne pesmi so značilni številni deli in teme, ki se med seboj precej razlikujejo, nimajo stalnega ritma, niti predvidljive melodije;
- struktura, podrejena tekstu: poudarek je na besedilu, kjer harmonija navadno sploh ne obstaja, vsi inštrumenti pa dopolnjujejo vokalno frazo; take skladbe so redke.

V našem primeru je dobro, da omenimo še nekakšna "radio formata". Primer *intro-kitica-refren-bridge-kitica-refren-coda* ima karakteristično pravilno obliko in je estetsko dovršen, kar je tudi predpogoj za radiu prijazno skladbo. Takšna oblika forme je zlasti priljubljena pri preoblikovanju hitov, ki so za radijsko predvajanje predolgi, tako da se prvotna oblika skladbe enostavno skrajša v poslušalcem prijaznejšo verzijo. Primer *intro-refren-kitica-refren-bridge-kitica-refren-coda* tudi ustreza radio standardom, saj se prične z refrenom, tako da poslušalca takoj pritegne (Senčar 2005, 57–61).

### 3.3 ŽANRI V POPULARNI GLASBI

Žanri preko svojega besednega sporočanja oblikujejo svet, v katerega preko glasbe vstopajo in izstopajo poslušalci. Vanj lahko preslikavajo svoje vsakodnevne izkušnje, iz njega lahko črpajo navdih za nova vprašanja, lahko pa se mu tudi preprosto prepustijo. V kolikor se v nekem žanru "najdejo", potem postanejo pripadniki tega ali onega žanra glede na sporočilo, kakšne rešitve jim ponuja, kako jih vodi in usmerja glede na njihove želje in hotenja. Dobijo občutek, da jih izvajalec/izvajalka osebno pozna, jih poziva, govori v njihovem imenu, usmerja, tolaži, razsvetljuje.

Vloga žanrov torej nudi predvsem možnost za kategorizacijo popularne glasbe, hkrati pa pomeni močno zvezo med glasbenimi stili, producenti, glasbeniki ter tudi potrošniki. Žanri se pogosto prekrivajo in se določajo drugače znotraj posameznih kontekstov, tako se pogosto zgodi, da posamezno delo istočasno sodi med več žanrov hkrati.

Skozi stoletja in povsod po svetu je bilo mnogo različnih oblik glasbe v določenih časovnih obdobjih zelo priljubljenih, vendar se nobena ne more primerjati z obsežnim vplivom popularne glasbe, ki je vzknila v Ameriki sredi petdesetih let prejšnjega stoletja in se v naslednjem desetletju razširila skoraj po vsem svetu (Alfonso in drugi 2004, 8).

**POP** je najobsežnejši žanr, saj ta glasba obsega celo paleto glasbenih stilov. Poslušljive srednje dolge melodije s preprostimi ritmi in lahkotnimi besedili so osnova številnih uspešnic (Alfonso in drugi 2004, 8). Skozi leta, od petdesetih pa do danes, se je pop zelo spremenil. K rock'n'rollu dodanimi doo-wop pesmimi in soul baladami se je razvil v "noughties" (nagajivi) pop. Ritmi so postali manj začrtani, vzeli so jih iz plesne glasbe, ki je bolj eksotična. Zato je ta novi jezik brez zanimivih akordnih struktur (Alfonso in drugi 2004, 66).

Za drugi pogost žanr, **ROCK**, velja, da je skupna oznaka za vse popularne glasbene stile, ki so po rock'n'rollu izšli iz tradicije črnškega bluesa in belega country & western stila. Je mešanica glasbe različnih kultur, kar je tudi glavni razlog za njegovo popularnost in razširjenost. Običajno uporablja vokal,

(električne) kitare in izrazit ritem. Značilni so bobni, ki skrbijo za čvrsto, a razgibano ritmično osnovo, in agresivna, na ponavljajočih se motivih (riffih) temelječa igra kitare. Danes poznamo veliko podzvrsti rocka: britanski, psihedelični, progresivni, klasični, alternativni rock, blues rock, hard rock, grunge ... V veliko podzvrsteh so pogosto uporabljeni tudi instrumenti s tipkami, npr. klavir in sintetizator (Alfonso in drugi 2004, 74).

Vseobsegajoč izraz **PLESNA GLASBA** se povečini nanaša na vse derivate elektronske glasbe, namenjene plesu. Značilen je močan stalen ritem bobna, po večini ga igrajo z elektronskimi glasbili, kot je basovski sintetizator (Alfonso in drugi 2004, 310). Ta glasba je spremenila način poslušanja in percepcijo glasbe, saj tako rekoč ne pozna začetka in konca posamezne skladbe. Slogi plesne glasbe so: house, acid, trance, drum'n'bass (boben in bas), techno, breakbeat ...

**RHYTM'N'BLUES (r'n'b)** je glasbeno marketinški izraz, ki je označeval 'upbeat' popularno glasbo, ki so jo izvajali afro-ameriški izvajalci s kombiniranjem jazza in bluesa. Današnji akronim r'n'b pa se uporablja skoraj vedno namesto zgoraj omenjene besedne zveze in označuje moderno verzijo afro-ameriške pop glasbe, ki meša soul in funk in ima svoj izvor v zatonu diska v osemdesetih letih. Z močnimi linijami basov in bobni predstavlja formulo, ki se uspešno ponavlja skozi štiri desetletja. Sodobni r'n'b uporablja veliko ponavljajočih se basovskih linij, ob tem pa razložene klaviaturske linije in precej preproste sprogramirane bobnarske vzorce (Alfonso in drugi 2004, 368). Priložnostno se pojavi kitara kot pridih rocka, pojavi se tudi saksofon za občutek jazza in gladki stil vokalnega aranžmaja.

**RAP** je oblika rimane lirike z ritmičnim glasbenim ozadjem. Raper je oseba, ki to zvrst glasbe izvaja. Gibanje se je pričelo v getih med mladimi Afroameričani in Latinoameričani v New Yorku (v Bronxu) in se nato v slabih tridesetih letih razširilo po vsem svetu. Zvrsti rapa so: politični rap, gangsta rap, alternativni rap in pop-rap (oznaka poznavalcev hip hopa). Slednji se je s komercializacijo rapa dotaknil drugačnih besedil kot prej omenjeni. V začetkih hip hop glasbe so

raperji rapali o revščini, pop-raperji pa danes rapajo o dragih avtih, šampanjcu itd. Zvoljo tega je splošno znana resnica, da je bila rap glasba brez oklevanja povezana z obsežnostjo mladinskega kriminala in nasilja in je bila s tem tako ostreje cenzurirana kot katera koli druga zvrst sodobne glasbe. Večina hiphopovskih slogov ima dokaj preprosto melodično osnovo z zapleteno basovsko in bobnarsko ritmično sekcijo. Osišče sloga so vokali, ki skupku zvoka dodajo novo ritmično dimenzijo (Alfonso in drugi 2004, 334).

Sredi 70. let je na stagnirajočem britanskem glasbenem prizorišču eksplodiral **PUNK**: kratke, hitre pesmi, zaigrane z maksimalno energičnostjo, so podžgala besna besedila. Punk, glasbeni in družbeni fenomen, je bil odziv na pretiranost glamrockovskih skupin in dozdevni elitizem pogosto zelo spretnih glasbenikov, ki so igrali v progresivnih skupinah. Surova agresija punkovskega zvoka se doseže s fizičnim, močnim udarjanjem po kitari, ki ustvari raztreščene akorde. Pesmi so povečini narejene iz treh akordov in preprostih melodij (Alfonso in drugi 2004, 88). Kot je nekoč dejal Jello Biafra iz zasedbe Dead Kennedys: "Bistvo punka je bilo ustvarjanje nove, pomembne, energične glasbe, v upanju, da bo ogrozila bebavost 70. let." (prav tam, 88).

Korenine **METALA** so v hardrockovskih skupinah poznih 60. in 70. let. Značilnosti metala so močni bobni, menjajoč bas in "sunki", skratka surov in glasen zvok. V posameznih podzvrsteh je vsaj ena od teh značilnosti posebej poudarjena ali drugače spremenjena. Besedila imajo pogosto nadih satanizma, črne magije in fantastike, v nekaterih podvrstah metala (trash, death metal) pa tudi nasilja, trpljenja, bolečine (Alfonso in drugi 2004, 96).

**JAZZ** je glasba, ki je ob prelomu stoletja nastala z združenjem posvetne in duhovne glasbe severnoameriških črncev (gospel) s kompozicijsko manj zahtevnimi oblikami evropske klasične glasbe 19. stoletja. Pri vseh pojavnih oblikah jazza gre načeloma za improvizacijo, večino spontanega igranja in močno poudarjen ritem (Alfonso in drugi 2004, 118). Slogi: ragtime, swing, bebop, cool jazz, soul jazz, latino jazz ...

**COUNTRY** glasbo so evfemistično poimenovali tudi "blues" belcev ali "poezija preprostih ljudi". Country glasba je široka, neopisljiva, prekipevajoča zvrst brez natančnih meja ali določil oz. kot bi dejal Harlan Howard: "Country glasba so trije akordi in resnica" (Alfonso in drugi 2004, 182). Elementa countryja sta predvsem melodika in večglasno petje; zanj pa so značilna tudi optimistična besedila in preprosti ljudski napevi ob spremljavi kitare, banja in ustne harmonike.

**SKA** vsebuje preprosto bas linijo, ki se giblje po dobah s poskakujočo kitaro in klaviaturami. Ta zvok je bil osnova za skoraj vse zvrsti reggaeja. Za reggae slog so značilni bas kitara, bobni, kitara, orgle, pihala. Gre za glasbo, ki jo prepoznamo po značilnem poudarjanju lahkih dob (2 in 4), ki zadržijo tempo in dajo glasbi lagoden občutek (Alfonso in drugi 2004, 348). Ska predstavlja rojstvo moderne popularne jamajške glasbe. Čeprav ima ta živahna in vesela glasba svoje korenine v ameriških jazzovskih in r'n'b big bandih, predstavlja praznovanje jamajške neodvisnosti (prav tam, 350).

## 4 GLASBA NA RADIU

Mediji imajo zaradi odmevnosti velik pomen pri oblikovanju glasbenega okusa poslušalcev. Z večkratnim predvajanjem skladbe se ta vtisne v poslušalčevo zavest. Ker množične medije njihovi usmerjevalci radi sprevračajo v medije množic, se pri tem obrnejo na glasbeni okus "odjemalcev". Množični mediji imajo torej veliko moč, da vplivajo na poslušalce. Longhurst (1995, 197) meni, da poslušalci velikokrat pristanejo na to zaradi tega, ker nimajo alternativnega vira mnenja, za kar pa bi lahko rekli, da je manipulacija in "pranje možganov".

Seveda so mediji neposredno povezani tudi z glasbeno industrijo. Pri tem ima veliko vlogo posrednik, ki je začel skrbeti za povezavo med glasbenikom (skladatelj, izvajalec) ter poslušalcem. Ta dva pola sta se namreč med seboj oddaljila, vmes pa je zazijal širok jarek trga – industrije. Glavna karakteristika glasbene industrije zrcali težaven problem, s katerim se spopada. Obenem mora ohraniti interes in zagotoviti, da je pozornost, ki jo privlači, nezadostna, da bi bil produkt izpostavljen slabemu glasu. Tako zabavna industrija cilja na pozorno, vendar pasivno, sproščeno in nekritično sprejemanje, ki, po Longhurstovem mnenju (1995, 4), preko "vzorčastih", "že prebavljenih" produktov, pregovori kulturna bitja.

Pomemben medij, ki glasbo približuje množicam, je zagotovo radio. Je najhitrejši medij, od nas ne zahteva posebnega napora, je najbolj prilagodljiv, njegova neprecenljiva lastnost pa je tudi, da pride tja, kamor drugi mediji ne morejo. Radio je poceni in najlažje dostopen.

Alphons Silbermann opredeljuje radio kot sociokulturno ustanovo. Glasba na radiu pomeni razvedrilo in oddih, vendar radia zaradi tega ne smemo spremeniti v kliniko, glasbe pa ne v klinično sredstvo (Pirc 2005, 97).

Najpomembnejše glasbene funkcije radia so poleg predvajanja glasbe v programu usmerjene še h glasbenikom, glasbenim delavcem (radio je mecen; radio priskrbi glasbenike, instrumente, skladbe za festivale, pogosto ga enačijo z glasbo in glasbenimi delavci; radio je komponist, komponira dela vseh vrst;

radio je glasbeni vzgojitelj, interpret; radio je muzikolog, oživlja pozabljena dela; radio je poklicni organizator, saj ima orkestre, izvajalce; radio je realizator programov, založnik, bibliotekar, diskotekar, odkriva nove glasbene talente; radio je tonski mojster), glasbi in družbi (radio je pomemben pri in v organizaciji kulture, vpliva na glasbeni okus in skrbi za neposredno in posredno glasbeno vzgojo) (Pirc 2005, 98).

V uvodu v razmišljanje o pomenu glasbe na radiu se je dobro poglobiti v tipične vrste vedenja ob poslušanju glasbe. Pri tem nam kot ena izmed opor lahko služi razmišljanje Adorna, ki je poslušalce razdelil na različne tipe, toda ti v resnici nikoli ne nastopajo kot čisti primerki, na kar opozarja tudi sam avtor, ki pravi, da gre pri delitvi zgolj za "tipologijo idealnih tipov".

Adorno (1986, 18–33) deli poslušalce na osem tipov (tip eksperta, tip dobrega poslušalca, tip izobraženega poslušalca, tip emocionalnega poslušalca, tip resentimentnega poslušalca, tip poslušalca glasbe za zabavo, tip glasbenega ravnodušneža). Glede na izkustvo vsakdanjega življenja, je – razen v redkih primerih radijske glasbene ponudbe, usmerjene k ozkim, specializiranim skupinam, glasbenih poznavalcev, ljubiteljev resne, klasične glasbe – pred radijskimi sprejemniki največ poslušalcev, ki bi jih lahko uvrstili v skupino poslušalcev glasbe za zabavo (če seveda sprejemamo njegovo tipologijo). Gre za najobsežnejši tip ljudi, ki jim glasba ne pomeni smiselne povezanosti, temveč vir dražljajev, potreba po glasbi je sredstvo za razvedrilo. Taki poslušalci so odločno pasivni in se silovito branijo napora, ki jim ga podtikajo umetnine.

Večina radijskih postaj je zasnovana glasbeno in njihovo identiteto določajo glasbene zvrsti, ki jih predvajajo. Problem, ki se pojavlja, je ta, da radijsko občinstvo ni homogeno, glasba pa daje poslušalcem občutek, da pripadajo veliki množici, ki ima vsaj eno skupno lastnost, ta pa je povezana z mnogimi interesi. To je glasbeni okus.

Strinjamo se lahko, da je radio glasbo, medtem ko jo je približal množicam, spremenil v zvočno kuliso našega vsakdanjika. Tako zdaj poslušalci težko živijo brez glasbe v ozadju, glasba pa je s tem izgubila svoj prvotni naboj.

Množični mediji so usodno posegli v ustvarjanje, sprejemanje in doživljanje glasbe. Da se je prav glasba tako uspešno naselila na radijskih valovih po vsem svetu, lahko pripišemo dejstvu, da uporablja univerzalni jezik, ki ga lahko sprejemamo, doživljamo skorajda vsi, vprašanje pa je, ali ga tudi razumemo.

#### **4.1 RADIO LASER**

Radio Laser je bil ustanovljen leta 1996, frekvenco 105,2 MHz je pridobil leto kasneje in je postal prva komercialna radijska postaja na Koroškem s 24-urnim lastnim oddajanjem. Njegova pokritost obsega skoraj celotno Koroško, tudi del Štajerske (na ožjem slišnem območju dobrih 42.000 poslušalcev (Prevalje, Ravne na Koroškem, Dravograd, Slovenj Gradec, Mislinja), na širšem območju slabih 67.000 poslušalcev), kar znese 23,3 % pokritosti v regiji. Radio je v svoji regiji na drugem mestu po meritvah poslušanja (pred njim je zgolj Koroški radio, ki ima tudi status radia s posebnim pomenom in ima zaradi tega večji obseg in posledično tudi večje število poslušalcev). Ciljno občinstvo radia predstavljajo poslušalci, stari od 15 do 55 let, od tega je 54 % žensk in 46 % moških, največ pa ga poslušajo poslušalci, stari v povprečju 36 let, s srednjo ali fakultetno izobrazbo. 65 % poslušalcev posluša samo radio Laser, v povprečju ga poslušajo skoraj 5 ur dnevno. Najboljša poslušanost je v terminu od 8:00 do 15:00 in od 19:00 do 22:00. Dobra je tudi poslušanost na medmrežju, kjer domujejo na naslovu [www.laserr.si](http://www.laserr.si) (Mediana 2009).

Radio Laser je lokalni komercialni radio, ki se v celoti financira iz lastnih sredstev, predvsem s trženjem programskega časa, pa tudi s prihodkom drugih dejavnosti izdajateljjev. Temu prilagojene so tudi programske sheme, predvsem tržno zanimiv program s pretežno glasbeno in razvedrilno vsebino ter kratkimi informativnimi bloki. Glasba, ki jo predvajajo, zajema vsa glasbena obdobja in (skoraj) vse glasbene zvrsti, poseben poudarek pa je na pesmih novejšega časa.

## 5 ANALIZA PESMI

Splošna definicija, kaj je hit, nekako ne obstaja. Pesem je sestavljena iz melodije, besedila, vokala in instrumentalnega aranžmaja, hit pa je potemtakem pesem tiste vrste, ki vse elemente uspešno združi.

Kako se delajo hiti, najbolje opiše kar Adi Smolar v svoji pesmi iz leta 1997 "To bo hit", katere besedilo je aktualno še danes:

*Eno melodijo bom ukradu in iz nje hit naredu,  
folk se tega je navadu, mi noben ne bo pod prste gledu,  
mnogi že blestijo, ko kitijo se s tujim perjem,  
radi govorijo: "Na avtorske pravice se posejmem!"  
Da pa mi ne bo kdo težil,  
jo malo bom predelal, malo spremenil.*

*Treba bo napisat besedilo, nekaj, kar v uho ti zleze,  
napisal nekaj bom na silo, kaj zato, če bo brez veze,  
kdo pa sploh posluša, glavno, da lepo se rima,  
tistemu, ki razumet poskuša, pa bom reku:*

*"Ne zastopiš, to je umetnina!"*

(Smolar, Adi. 1997. *Jaz sem nor.*)

V nadaljevanju diplomskega dela bom analizirala 15 največkrat predvajanih in najbolj poslušanih pesmi v letu 2008 na radiu Laser, jih skušala umestiti v žanre in razbrati, ali so te pesmi uspešnice tudi zato, ker so morda narejene po dimenzijah in formah popularne skladbe. Ob tem naj opozorim, da se je sčasoma razvilo tako veliko število različnih glasbenih zvrsti, da jih je težko pravilno in sistematično razporediti. Predvsem nastane problem v podobnosti in mešanju različnih stilov oziroma prehajanju ene zvrsti v drugo.

## 1. KID ROCK – ALL SUMMER LONG

To je (bila) na radiu Laser najbolj poslušana skladba v letu 2008, čeprav je v eter prišla šele v drugi polovici leta. V radijski arhiv so jo posneli 12. 6., do 31. 12. pa so jo predvajali kar 173-krat, kar pomeni, da so jo zavrteli vsaj enkrat na dan.

Pesem gre hitro v uho, ker si je avtor, ameriški rocker, "izposodil" glavno melodijo pri zasedbi Lynyrd Skynyrd in njihovi uspešnici iz leta 1974 Sweet Home Alabama.

Žanr pesmi: rock – v pesmi namreč slišimo tipične elemente (vokal, ponavljajoči se kitarski motivi, podkrepljeni s klavirskimi vložki, in izrazit ritem). Kid Rock je v pesmi All Summer Long "privzel bluesovske riffe in dodal južnjaške, honkytonk začimbe ter ustvaril lenoben, swingajoč zvok" (Alfonso in drugi 2004, 109).

Forma in besedilo pesmi: Pesem je sestavljena po principu *intro-kitica-kitica-refren-kitica-refren-bridge-kitica-refren-refren-coda*, kar je klasična forma popularne skladbe, s poudarkom na refrenu. Skladba ima lahkotno besedilo, ki ponazarja duh poznih osemdesetih let in opisuje pevčev razvoj od fanta do moža, ki se sproščeno spopada z življenjem na različne načine. Gre za tipično rockersko besedilo, ki poudarja hedonizem ("*And we were trying different things, we were smoking funny things, making love out by the lake to our favorite song, sipping whiskey out the bottle, not thinking 'bout tomorrow, singing Sweet home Alabama all summer long*").

## 2. TRIX & FLIX & SHAGGY – FEEL THE RUSH

Drugi največkrat vrten hit na radiu Laser je ena od treh uradnih himn svetovnega nogometnega prvenstva 2008 in so jo predvajali 163-krat.

Žanr pesmi: plesna glasba – prevladuje močan stalen ritem bobna in nevsiljiv, a opazen harmonikarski solo, melodija je poslušljiva in nalezljiva.

Forma in besedilo pesmi: Feel the Rush je sestavljena po principu *intro-refren-kitica-refren-bridge-kitica-bridge-refren-refren-refren-coda*. Skladba s tako sestavljenostjo ustreza tudi radijskim standardom, saj je narejena tako, da poslušalca čim prej pritegne z udarnim refrenom, ki je v tem primeru primarnega pomena, saj se v treh minutah ponovi kar petkrat in je navijaško naravnano, ostalo besedilo je zgolj nek "vezni člen" ("*Feel The Rush! Ooooooh! Feel It In The Air! Keep On Movin' It Forward And Look With No Dare!*").

### 3. DJ ÖTZI – EIN STERN (DER DEINEN NAMEN TRÄGT)

Pesem so v letu 2008 na radiu Laser predvajali 161-krat.

Žanr pesmi: tako kot prejšnjo pesem lahko tudi to uvrstimo med plesno glasbo, saj ima te značilnosti (močan, udaren ritem).

Forma in besedilo pesmi: Pesem sledi klasični formi s poudarkom na refrenu: *intro-refren-kitica-refren-kitica-refren-bridge-refren-coda*. Besedilo je ljubezensko navdahnjeno – fant se izpoveduje dekletu, kako je srečen, da jo ima – kar za plesno glasbo niti ni značilno, saj običajno prevladujejo kratki verzi, poudarek na glasbi ("*Seit Jahren schon leb ich mit Dir, Und ich danke Gott dafür, Dass er mir Dich gegeben hat, Als Erinnerung an unser Leben, Möcht' ich Dir heut' etwas geben, Ein Geschenk für alle Ewigkeit, Einen Stern der deinen Namen trägt, Hoch am Himmelszelt, Den schenk ich Dir heut'.*").

Za to skladbo in izvajalca je zanimivo, da sta tako visoko uvrščena, saj nemške glasbe v arhivu radia Laser ni ravno veliko.

### 4. DUFFY – MERCY

Britansko pevko in njeno skladbo so v preteklem letu predvajali 143-krat.

Žanr pesmi: pop, saj ima poslušljivo melodijo s preprostimi ritmi in lahkotnim besedilom. Nekateri to pesem uvrščajo tudi med soul, ki poudarja predvsem vokalno linijo, saj je Duffy pevka, ki se s svojo 'drugačno' glasbo poklanja preteklim obdobjem iz glasbene zgodovine.

Forma in besedilo pesmi: klasična forma: *intro-kitica-refren-kitica-refren-bridge-refren-refren-coda*. Besedilo ima ljubezensko tematiko, ki se zliva z elementi soula, ki črpa navdih za besedila iz religioznega sveta (rotim te, odreši me ... ) ("*I love you, but I gotta stay in true, my morals got me on my knees, I'm begging please, stop playing games ... You got me begging you for mercy, why won't you release me, you got me begging you for mercy, why won't you release me, I side release me.*").

### 5. LEONA LEWIS – BLEEDING LOVE

V letu 2008 je bila pesem britanske pevke predvajana 143-krat.

Žanr pesmi: pop (preprosta melodija), morda tudi rhythm'n'blues (r'n'b), saj prevladujejo močne bas linije, distorziran boben in vokal. V pesmi slišimo tudi cerkvene orgle in lesena tolkala.

Forma in besedilo pesmi: klasična forma: *intro-kitica-kitica-refren-kitica-kitica-refren-bridge-kitica-refren-refren-coda*. Osrednja tema besedila je tipično 'popasta' – slepa ljubezen, ki govori o naklonjenosti fantu, ki ga drugi ne odobravajo – s ponavljajočimi strukturami ("*But I don't care what they say, I'm in love with you, They try to pull me away, But, they don't know the truth, My heart's crippled by the vein, That I keep on closing, You cut me open and I Keep bleeding, Keep, keep bleeding love, I keep bleeding, I keep, keep bleeding love, Keep bleeding, Keep, keep bleeding love, You cut me open.*").

## 6. AMY MACDONALD – THIS IS THE LIFE

Pesem so v letu 2008 predvajali 136-krat.

Žanr pesmi: pop, morda jo lahko uvrstimo v podzvrst folk pop, čeprav poznavalci gledajo na to podzvrst zviška in verjamejo, da v najčistejši pojavnosti obliki folk ne bi smel imeti nič skupnega z glasbenimi lestvicami in komercialnostjo. A vendar se folk bliža mainstreamu, glasbi po okusu množic, pogosteje, kot bi nekateri pričakovali. V folk popu uporabljajo standardno rockovsko inštrumentacijo z brenkanimi akordi in standardnim taktom (Alfonso in drugi 2004, 237).

Forma in besedilo pesmi: klasična forma s poudarjenim refrenom: *intro-kitica-refren-refren-bridge-kitica-refren-refren-bridge-refren-refren-refren-refren-coda*. Besedilo ima pridih hedonizma in lahkote, podobno kot pri rocku, ko ne veš, kaj te čaka, in uživaš dan za dnem ("*And you singing the song thinking this is the life, And you wake up in the morning and your head feels twice the size, where you gonna go, where you gonna go, where you gonna sleep tonight?*").

## 7. E. T. - PRAZAN STAN

Pesem je bila na radiu Laser predvajana 135-krat.

Žanr pesmi: plesna glasba – poudarjen, stalen ritem, pojavi se harmonika, podobno kot pri Feel the Rush.

Forma in besedilo pesmi: klasična struktura: *intro-kitica-kitica-refren-bridge-kitica-kitica-refren-bridge-refren-coda*. Besedilo ima ljubezensko tematiko, ki govori o tem, kako si dekle želi biti ljubljeno ("*I pobjegla bi nočas negdje, s nekim daleko, da mi laže, da mi kaže: lane moje maleno, da sam mu u mislima, dok se igra prstima, da je moj ... Prazan mi stan, a nas je dvoje, tjelo tvoje,*").

*moje, možda bismo mogli mi slušat stare one pjesme, radit što se ne smije, čekat zoru ljubavi."*).

#### 8. TANJA ŽAGAR – TIHO TIHO ČAS BEŽI

Slovensko pevko so v letu 2008 predvajali 130-krat.

Žanr pesmi: pop balada – enostavna, poslušljiva melodija s preprostim ritmom.

Forma in besedilo pesmi: idealna klasična radijska forma: *intro-kitica-refren-bridge-kitica-refren-coda*. Besedilo ima ljubezensko tematiko – hrepenenje za izgubljeno ljubeznijo ("*Tiho, tiho čas beži, veter solze briše mi, jaz sem tu, a tebe ni, ti odšel si brez solza, jaz ljubila za oba, zdaj živim le s pol srca. Tiho, tiho čas beži, veter solze briše mi, še sem tu, a tebe ni, čas lahko ti oprost, veter solze posuši, a srce ne preboli.*").

Kljub temu da je pesem poslušljiva, pa se je kot prva slovenska pesem znašla komaj na osmem mestu.

#### 9. AMY WINEHOUSE feat. MARK RONSON – VALERIE

Pesem so v letu 2008 predvajali 121-krat.

Žanr pesmi: pop, tako kot Duffy jo lahko uvrstimo tudi v soul, nekateri to pesem uvrščajo tudi med r'n'b in rock'n'roll; skladba je priredba pesmi indie rock benda Zutons iz leta 2006.

Forma in besedilo pesmi: klasična forma: *intro-kitica-kitica-refren-kitica-kitica-refren-kitica-kitica-refren-coda*. Je pa pri tej pesmi zanimivo, da ni nobenega prehoda, ker se povezuje iz enega dela v drugega. Tema besedila je življenje dekleta Valerie ("*Did you have to go to jail, Put your house out up for sale, Did you get a good lawyer. I hope you didnt catch a tan, I hope you find the right man, Who'll fix it for you. Are you shopping anywhere, change the color of your hair, And are you busy. Did you have to pay that fine, That you were dodging all the time, Are you still dizzy.*").

#### 10. KATY PERRY – HOT & COLD

Pesem je bila v radijski arhiv posneta 10. 9., do konca leta 2008 pa je bila predvajana 115-krat, kar pomeni, da so jo vsak dan zavrteli vsaj enkrat. Pesem je (bila) na radiu večji hit kot predhodna uspešnica Katy Perry I Kissed a Girl.

Žanr pesmi: pop – nalezljiva melodija in preprosto besedilo.

Forma in besedilo pesmi: klasična forma: *intro-kitica-refren-bridge-kitica-refren-bridge-kitica-kitica-refren-refren-coda*. Besedilo je avtobiografsko, spisano na izkušnjah, ki jih je pevka imela z nekdanjim neodločnim fantom ("*Cause you're hot then you're cold, You're yes then you're no, You're in then you're out, You're up then you're down, You're wrong when it's right, It's black and it's white, We fight, we break up, We kiss, we make up.*").

#### 11. TRKAJ – LJUBLJANČANKE

Pesem je bila na radiu predvajana 114-krat.

Žanr pesmi: (pop)rap – rimana lirika z ritmičnim glasbenim ozadjem.

Forma in besedilo pesmi: klasična forma: *intro-refren-kitica-kitica-refren-kitica-kitica-refren-refren-coda*. Ker raper pripoveduje zgodbo, ki se povezuje, ni izrazitih prehodov. Besedilo je kritično, v njem opisuje, kakšna je "tipična Ljubljankanka" ("*Ona je z Ljubljane, vsako jutro zgodi ustane, nadane uhanе, poje pofruštk, maltežančk je njen mali kužk, usi govorijo, kok je huda in oh, se ne obremenjuje, ne zanima je sploh, parfumček šanel, ajlajn r dior, pugleda se u špegu u špeglu pa muzol, o o tega pa ni prčakovala, rdeč alarm, frka je nastala, pudra ji je zmankal, kako nj se namala, kaj pa če bi dans nakupovala?*").

#### 12. TABU – PESEK IN DOTIK

Pesem so v letu 2008 predvajali 108-krat.

Žanr pesmi: pop – enostavna melodija, ljubezensko besedilo

Forma in besedilo pesmi: klasična forma: *intro-kitica-kitica-refren-bridge-kitica-refren-refren-kitica-coda*. Besedilo ima žanru primerno ljubezensko tematiko, ker se dekle izpoveduje fantu o njunem razmerju ("*Tu stojim ponosno s teboj, ti povem misli jasno na glas, moj dotik začuti tvoje prste, prsti čutijo ljubezni zlat dotik, ustnice zardijo v barvi sreče, sreče da sva zdaj midva.*").

#### 13. NEISHA – OGENJ POD NOGAMI

Pesem je bila v letu 2008 predvajana 107-krat.

Žanr pesmi: pop, nekateri pesem uvrščajo tudi med podvrsto jazza swing, za katerega je značilna ritmično-melodična napetost zaradi razlike med osnovnim in spreminjajočim se ritmom izvajanja.

Forma in besedilo pesmi: klasična struktura: *intro-kitica-refren-kitica-refren-*

*kitica-refren-bridge-refren-coda*. Besedilo govori o spreminjanju, nestanovitnosti, potrebi po gibanju, želji po lahkotnem življenju ("*Ne, ne morem obstati, in čakati, da se umirim, ker me žene zdaj od tukaj, ni treba, da grem daleč, a se mi mudi, res se mi mudi. Ogenj pod nogami zagori in duša postane nomad, veter mi na čelo nosi hlad, ogenj pod nogami zagori in če imaš me res rad, čakaj me in ne zapiraj vrat. V meni je ptica, ne reži ji kril, pusti, da naj sama leta in izpoje nemir.*").

#### 14. SHAGGY feat. RIK ROCK – BONAFIDE GIRL

Pesem je bila v letu 2008 predvajana 103-krat.

Žanr pesmi: gre za mešanico reggaeja in popa; bobni imajo pri igranju pop ritma glavno vlogo, reggae takti pa so odigrani s kitaro in klaviaturami (Alfonso in drugi 2004, 359). Za reggae so značilne nepoudarjene dobe, ki zadržijo tempo in dajo glasbi lagoden občutek. Zaradi močnega basa je na glasbo lažje plesati (prav tam, 348).

Forma in besedilo pesmi: klasična forma s poudarkom na refrenu: *intro-bridge-refren-refren-kitica-refren-kitica-refren-bridge-kitica-refren-coda*. Besedilo ima ljubezensko tematiko – fant govori o dekletu in njenem idealnem razmerju ("*Sweet girl, you're the only one for me, the only one that has my heart, there's no need to stray, our love is like a perfect work of art, ain't no need to lose it, cool it, really gotta play it smart.*").

#### 15. VLADO KRESLIN – Z GORIČKEGA V PIRAN

Pesem je bila v letu 2008 zavrtena 101-krat.

Žanr pesmi: pop, morda tudi folk pop, saj ima pesem standardni kitarski ritem s primesmi ljudskih inštrumentov (tamburica).

Forma in besedilo pesmi: klasična forma: *intro-kitica-refren-bridge-kitica-bridge-refren-refren-coda*. Besedilo obravnava vsakdanje težave, ki se razblinijo, ko nas spodbudi ljubezen ("*Pride dan, navaden, tih in zaspan, ko se zjutraj že povsem očitno zdi, da bi bolje b'lo, če ga ne bi bilo. Sama žalost, sami bivši ljudje, le še marketing in deficit srca, nobenih vicev več, še vreme je za vruga. Ko pa prideš ti, se nebo mi razjasni, kakor da letim, sebi sam se imeniten zdim ... čez gore, ravan, seže mi pogled z Goričkega v Piran.*").

## 6 UGOTOVITVE

Med petnajstimi izvajalci je bilo pet slovenskih, trije britanski, dva ameriška, en škotski, en hrvaški, en nemški in en jamajški izvajalec (ki ima dve pesmi med največkrat predvajanimi).

Žanri nastanejo kot mehanizem industrijskega vstopanja na trg in se razlikujejo po tem, komu so namenjeni. Žanri v popularni glasbi so skonstruirani in jih je potrebno razumeti v kulturnem in komercialnem procesu (Frith 2002, 88). Založbe domnevajo, da obstaja prilagodljiv odnos med žanri in okusi potrošnika, zato žanre uporabljajo za še učinkovitejši marketinški proces. Ugotovila sem, da se na lokalnem komercialnem radiu največkrat predvajajo pesmi, ki spadajo v pop, kar je bilo po eni strani tudi za pričakovati, saj je to najboljše žanr.

Pri analizi besedil lahko le-ta obravnavamo kot literarne izdelke, analizirane ločeno od glasbe ali kot sredstvo izražanja (Frith 2002, 164). Pri pop besedilih gre za romantično ideologijo, zato imajo tudi analizirane pesmi največ ljubezenske tematike, pri čemer gre za izpovedovanje ljubezni (v petih primerih) in neuslišano ljubezen (v dveh primerih). Sledijo besedila, povezana z vsakdanjim življenjem in hedonizmom (sedem primerov), ena pesem pa ima navijaško besedilo. Ob tem lahko povzamemo naslednje Frithove (2002, 166) besede: "Pesem ne obstaja zato, da bi razkrila smisel besedila, ampak obratno: besedilo obstaja zato, da bi razkrilo smisel pesmi."

Melodije pesmi so spevne, poslušalcem prijazne. Ritem je v treh primerih počasen, v šestih srednji, šest pesmi pa je hitrih. Ker so pesmi enakomerno porazdeljene (izvemši počasne), je težko izpostaviti, katere pesmi – hitre ali počasne – so poslušalcem bolj ali manj všeč. Vse (analizirane) pesmi so sestavljene po principu klasične, tudi radijske forme, kar je morda pripomoglo k pospešenemu predvajanju in s tem posledično tudi dobri poslušnosti pesmi. Pirčeva (2005, 98) sicer navaja izsledke študij, ki pokažejo, da pogosto igranje priljubljenih skladb ne poveča zanimanja zanje, zmanjšajo pa se želje po njih, če jih ne igrajo.

Iz tega lahko izpeljem ugotovitev, da so **hiti tiste skladbe, ki imajo preprosta besedila, ki si jih hitro zapomnimo, in osnovno, a privlačno melodijo, ki zagotavlja, da gre pesem hitro v uho in da bo ugajala širokemu razponu**

**občinstva.** To je tipičen primer standardizacije (o čemer je razglabljal že Adorno v 30. letih prejšnjega stoletja), do katere pride, ker je glasba ujeta v tržni tendenci. Pesem mora biti uspešna, mora se prodajati. Kmalu po nastanku neke uspešnice se pojavijo pesmi, ki so tej uspešnici zelo podobne; pojavijo se standardizirana forma, žanri, podobna besedila. Kot pravi Shuker (1997, 33), originalne glasbene ideje in stile, ki se ustvarjajo spontano, prevzamejo založbe, ki jih nato popularizirajo in utrdijo v standardizirano formo. Medtem se že razvijajo novi trendi, kar ponovno vodi v nek krog inovacij, kar se kaže na vzorcu kopičenja kapitala in nadzora trga.

Kot se je pokazalo v analizi, neobremenjujoča glasba zlahka najde pot do poslušalca, ki ne želi moteče glasbe, ki bi jo moral razčlenjevati, toliko lažje v primeru, da za slišano ni potreben miselni napor, znanje in glasbeno zavedanje. Ta glasba je finančno močna in odprta za široki trg. Za seboj ima ves ustvarjalno-komunikacijski mehanizem, njen socialni status ji dovoljuje predvsem enakovreden, če ne celo nadrejen položaj do vse druge glasbe. Družba, ki je glasbeno neozaveščena, glasbenega jezika ne razume, niti ne čuti potrebe po njem. Prepričana je v naravno danost za občutek prijetnega in neprijetnega in si z njegovo pomočjo povsem neproblematično izbira "prave" poti (Barbo 1994, 48).

## 7 ZAKLJUČEK

Človekovo razmerje do glasbe se je spremenilo, glasba je vstopila v naše vsakdanje življenje in poslušalec je z radijskim sprejemnikom pridobil pravico in možnost, da vsak trenutek poišče glasbo, ki mu ustreza, in da glasbeno doživljanje tudi sam prekine. Nekateri teoretiki radio pri vrednotenju tega pojava fanatično slavijo, ker je prinesel glasbeno izobrazbo milijonskim množicam, saj jim je omogočil "obisk" svetovno znanih koncertnih dvoran od New Yorka do Dunaja, drugi pa menijo, da imajo radijske postaje prav zato tudi negativno vlogo in škodljiv vpliv na ljudi (Pirc 2005, 99). Kot pravi Adorno (1986, 43), "poslušalca odvrta od aktivnosti, ker mu vse prinesejo v hišo".

Poslušanje je samo po sebi zapleteno in hkrati ni dvoma, da zahteva zbranost in pozornost. Če se osredotočimo na poslušanje glasbe, kar hitro odkrijemo, da v današnjem svetu obstaja veliko ljudi, ki glasbe ne doživljajo oz. je ne poslušajo zbrano in pozorno. Za izmikanje pusti vsakdanjosti je glasbeni hrup poglavitno sredstvo. Ta hrup zadovoljuje želje po akciji, pustolovščini, napetosti. Glasbe pretežno ne poslušajo zaradi nje same, temveč zaradi njenega sproščujočega in vznemirljivega učinkovanja. Glasba daje polet in zmanjšuje občutek osamljenosti.

Glasba bi, kot tudi vse druge oblike umetnosti, morala imeti potencial, da bi izzvala poslušalce, da bi o svetu razmišljali kritično. Vendar je popularna glasba, ki je bila ustvarjena predvsem z razlogom, da ljudi zabava, vodila le v pasivnost. Ta tip glasbe je ljudi pripravil do tega, da so sprejeli "status quo" in jih naredil ubogljive, poslušne avtoritarizmu. Po drugi strani pa je pomembno tudi to, da popularna glasba ni zgolj odraz določenih strukturnih značilnosti poslušalcev, temveč prostor za oblikovanje različnih (spolnih, rasnih itd.) identitet (Frith 2002, 276).

## 8 LITERATURA

Adorno, Theodor W. 1986. *Uvod v sociologijo glasbe*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Alfonso, Barry, Bob Allen, Julian Beecroft, Lloyd Bradley in Keith Briggs. 2004. *Enciklopedija glasbe*. Radovljica: Didakta.

Barbo, Matjaž. 1994. *Slovenska glasbena zavest*. Diplomsko delo. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Dister, Alain. 1996. *Rock včeraj, danes, jutri*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

*DJ Ötzi*. Dostopno prek: <http://www.djoetzi-music.de/index02.php> (23. april 2009).

*Duffy*. Dostopno prek: <http://www.iamduffy.com/index2.html> (19. april 2009).

Frith, Simon in Andrew Goodwin. 1990. *On record: rock, pop and written word*. London: Routledge.

Frith, Simon. 2002. *Performing Rites: Evaluating Popular Music*. Oxford: University Press.

--- 2004. *Popular Music: Critical Concepts in Media and Cultural Studies*. Dostopno prek: [http://books.google.si/books?id=bxsUdjSnGZcC&dq=popular+music&printsec=frontcover&source=bl&ots=5SfPZvSBZx&sig=Q\\_Jc12p8d8RjFhBazaWIPttQcR4&hl=sl&ei=CJGuSfjzl8J\\_gbopo3IBg&sa=X&oi=book\\_result&resnum=8&ct=result#PPP1,M1](http://books.google.si/books?id=bxsUdjSnGZcC&dq=popular+music&printsec=frontcover&source=bl&ots=5SfPZvSBZx&sig=Q_Jc12p8d8RjFhBazaWIPttQcR4&hl=sl&ei=CJGuSfjzl8J_gbopo3IBg&sa=X&oi=book_result&resnum=8&ct=result#PPP1,M1) (23. april 2009).

Horner Bruce in Thomas Swiss. 1999. *Key Terms in Popular Music and Culture*. Dostopno prek: <http://books.google.si/books?id=gYw68zIQWQC&dq=>

Key+Terms+in+Popular+Music+and+Culture&printsec=frontcover&source=bn&hl=sl&ei=UU3sSZZLYl\_QaK4LjmAw&sa=X&oi=book\_result&ct=result&resnum=5#PPR7,M1(22. april 2009).

*Kid Rock*. Dostopno prek: <http://www.kidrock.com> (17. april 2009).

*Kreslin, Vlado*. Dostopno prek: <http://www.kreslin.com> (19. april 2009).

*Lewis, Leona*. Dostopno prek: <http://www.leonalewismusic.co.uk> (19. april 2009).

Longhurst, Brian. 1995. *Popular Music and Society*. Oxford: Polity Press.

Middleton, Richard. 2002. *Studying popular music*. Buckingham: Open University Press.

*Macdonald, Amy*. Dostopno prek: <http://www.amymacdonald.co.uk> (23. april 2009).

Muršič, Rajko. 1997. *Konotacija glasbe*. Ljubljana: Študentska organizacija Univerze v Ljubljani.

*Neisha*. Dostopno prek: <http://www.neisha.org> (19. april 2009).

*Perry, Katy*. Dostopno prek: <http://www.katyperry.com> (23. april 2009).

Raziskava dnevnega spremljanja poslušnosti radia po metodi CATI. 2009. Mediana RM (17. april 2009).

Rooksby, Rikky. 2000. *How to Write Songs on Guitar*. London: Hal Leonard Corporation.

Rutar, Dušan. 2001. *Sociologija glasbe po Adornu*. Ljubljana: samozaložba.

Senčar, Joško. 2005. *Forme popularne skladbe*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

*Shaggy*. Dostopno prek: <http://www.myspace.com/shaggy> (17. april 2009).

Sheperd, John. 1999. *Text. V: Key Terms in Popular Music and Culture*. Dostopno prek istega naslova kot Horner, Bruce in Thomas Swiss (22. april 2009).

Shuker, Roy. 1997. *Understanding Popular Music*. London: Routledge.

*Tabu*. Dostopno prek: <http://www.t-a-b-u.com> (17. april 2009).

Tillekens, Ger in Juul Mulder (2005): *The four dimensions of popular music*. Dostopno na: [http://www.icce.rug.nl/~soundscapes/VOLUME08/The\\_four\\_dimensions\\_of\\_popular\\_music.shtml](http://www.icce.rug.nl/~soundscapes/VOLUME08/The_four_dimensions_of_popular_music.shtml) (22. april 2009).

Toynbee, Jason. 2000. *Making Popular Music: Musicians, Creativity and Institutions*. London: Arnold.

*Trkaj*. Dostopno prek: <http://www.trkaj.si/> (17. april 2009).

Wade-Matthews, Max in Wendy Thompson. 2006. *Glasba: ilustrirana enciklopedija glasbil in velikih skladateljev*. Ljubljana: Modrijan.

*Winehouse, Amy*. Dostopno prek: <http://www.amywinehouse.co.uk/> (19. april 2009).